EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 10.6.2016
COM(2016) 381 final

# KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

# EUROOPA UUS OSKUSTE TEGEVUSKAVA

## Koostöö inimkapitali tugevdamiseks ning töölesobivuse ja konkurentsivõime suurendamiseks

{SWD(2016) 195 final}

# EUROOPA UUS OSKUSTE TEGEVUSKAVA

***Koostöö inimkapitali tugevdamiseks ning töölesobivuse ja konkurentsivõime suurendamiseks***

## 1. SISSEJUHATUS

Oskused[1] sillutavad tee töölesobivusele ja jõukusele. Õiged oskused võimaldavad inimestel saada kvaliteetset tööd ja täita oma potentsiaali enesekindlate, aktiivsete kodanikena. Kiiresti arenevas üleilmses majanduses sõltub oskustest suurel määral konkurentsivõime ja suude edendada innovatsiooni. Oskused meelitavad ligi investeeringuid ning soodustavad tööhõive ja majanduskasvu positiivse mõjuringi toimimist. Nad on sotsiaalse ühtekuuluvuse eeldus.

Olukord Euroopas nõuab aga tegutsemist. 70 miljonil eurooplasel puudub piisav lugemis- ja kirjutamisoskus ning veelgi rohkematel arvutamis- ja digioskused, mis seab nad töötuse, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu[2]. 12 miljonist pikaajalisest töötust enam kui pooli peetakse väheste oskustega inimesteks. Kõrgharidusasutused peavad tagama, et nad on andnud lõpetanutele asja- ja ajakohased oskused.

Oskusi napib ja need ei vasta nõudlusele. Paljud töötavad ametikohal, mis ei vasta nende andele. Samas aga on 40 %-l Euroopa tööandjatel raske leida majanduskasvu ja uuenduste tegemise jaoks vajalike oskustega inimesi. Haridusteenuse osutajad ühelt poolt ning tööandjad ja õppijad teiselt poolt on eriarvamusel kõrgkooli lõpetanute tööturuks ettevalmistatuse suhtes. Liiga vähestel on olemas äritegevuse alustamiseks vajalik ettevõtlikkus ja vastavad oskused.

Riikide ja piirkondade tööturgudel ning haridus- ja koolitussüsteemidel on vaja toime tulla konkreetsete raskustega, kuid kõigil liikmesriikidel on ka ühesugused probleemid ja võimalused.

- Oskuste omandamine ja arendamine on väga tähtis tööturgude toimimiseks ja ajakohastamiseks, et tagada nii tööotsijatele, töötajatele kui ka tööandjatele uut moodi paindlikud võimalused ja kindlus.
- Oskuste mittevastavus nõudlusele takistab tootlikkust, pidurdab majanduskasvu ja vähendab liikmesriikide vastupanuvõimet majandussõkkidele.
- Majanduse digitaalne ümberkujundamine muudab töö- ja äritegemise viisi. Uued tööviisid mõjutavad seda, missuguseid oskusi on vaja. See kehtib ka innovatsiooni ja ettevõtluse kohta. Paljudes sektorites toimuvad kiired tehnoloogiamuutused ja digioskusi on vaja kõigi tööde jaoks – alates kõige lihtsamatest kuni kõige keerulisemateni. Head oskused võimaldavad inimestel kohaneda ettearvamatute muutustega. Ka üleminek vähese $CO_2$-heitega ja ringmajandusele tähendab ärimudelite ja ametikohtade loomist ning nendega kohanemist.
- ELi tööjõud vananeb ja kahaneb ning mõnel juhul toob see kaasa oskuste nappuse. Selle korvamiseks on vaja suurendada tööjõus osalemise määra ja tootlikkust. Naised moodustavad 60 % uutest lõpetajatest, kuid nende tööhõive määr jääb meeste omast allapoole ning naised ja mehed töötavad tihtipeale eri sektorites. Kaasavatel tööturgudel tuleks ära kasutada kõigi, sh ka väheste oskustega ja muudesse haavatavatesse rühmadesse kuuluvate inimeste oskusi ja andeid.

[1] Mõistega „oskused“ tähistatakse üldiselt seda, mida isik teab, mõistab ja suudab teha.

[2] Käesolevas teatises esitatud andmeid tõendav materjal on käesolevale dokumendile lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

Üleilmse talendijahi tingimustes peame me soosima kõrge kvalifikatsiooniga töötajaid, vähendama ajude äravoolu ning ühtlasi hõlbustama ELi kodanike liikuvust, meelitama ligi talente välismaalt ja kasutama paremini ära rändajate oskusi.

- Pakutava hariduse ja koolituse, sh õpetamise kvaliteet ja asjakohasus varieerub suuresti. Seetõttu suurenevad erinevused liikmesriikide majandus- ja sotsiaalolukorras. Seevastu on tugevam haridus- ja oskuspoliitika innovatsiooni võti ning võib hõlbustada lähenemist parimate tulemustega riikidele.
- Inimeste ettekujutused ei põhine alati tegelikkusel; näiteks kui kutsehariduse ja -õppe läbinute head tööväljavaated oleksid paremini teada, valiks sellise õppe ka rohkem inimesi. Samamoodi soodustaks õpetajaameti atraktiivsemaks muutmine andekate noorte hulgas selle eriala valimist.
- Inimesed õpivad üha rohkem väljaspool formaalset haridussüsteemi – kas siis interneti kaudu, tööl, kutsealastel kursustel, sotsiaalse tegevuse või vabatahtliku töö kaudu. Sageli neid kogemusi ei tunnustata.

Et neid oskustega seotud probleeme lahendada, on vaja märkimisväärseid poliitilisi jõupingutusi ning hariduse ja koolituse süsteemset reformi. Kooskõlas stabiilsuse ja kasvu paktiga tuleb teha arukaid investeeringuid inimkapitali nii avaliku kui ka erasektori vahenditest. Vajadus paremate ja ajakohaste oskuste järele on tähtsal kohal ka Euroopa sotsiaalõiguste samba kavandis, mis esitati 8. märtsil[3].

Kuigi õpetuse sisu ning haridus- ja koolitussüsteemide korralduse eest vastutavad liikmesriigid, on sisukate ja kestlike tulemuste saavutamiseks vaja ühiselt pingutada. EL aitab juba praegu palju kaasa Euroopa oskustebaasi tugevdamisele, eelkõige Euroopa poolaasta algatusega, strateegiaga „Euroopa 2020“ ja selles sisalduva kahetise hariduseesmärgiga, Euroopa investeerimiskavaga, haridus- ja koolitusvaldkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistikuga HK 2020 ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahenditega. Ainuüksi Euroopa Sotsiaalfond ja Euroopa Regionaalarengu Fond panustavad aastatel 2014–2020 üle 30 miljardi euro oskuste arendamisse ning programmist „Erasmus+“ toetatakse oskuste arendamist hariduse ja koolituse kaudu peaaegu 15 miljardi euroga.

Täna esitatav uus oskuste tegevuskava on komisjoni 2016. aasta tööprogrammis loetletud peamiste algatuste hulgas esikohal. Selles toetatakse ühist kohustuste täitmist ning selle alusel püütakse ellu viia ühist kujutlust oskuste strateegilisest tähtsusest töökohtade, majanduskasvu ja konkurentsivõime kestlikkuse jaoks. Oskuste tegevuskavaga tugevdatakse ja mõnel juhul tõhustatakse käimasolevaid algatusi, et paremini aidata liikmesriikidel reforme läbi viia ning panna nii üksikisikuid kui ka organisatsioone oma hoiakuid muutma. Tegevuskava eesmärk on saavutada ühine kohustumine teha reforme mitmes valdkonnas, kus liidu meetmed annavad kõige rohkem lisaväärtust. Dokumendi keskmes on kolm töösuunda.

1. Parandada oskuste kujundamise kvaliteeti ja muuta see asjakohasemaks.
2. Muuta oskused ja kvalifikatsioonid nähtavamaks ja võrreldavamaks.
3. Tõhustada oskuste prognoosimist ja parandada teavet kutsealaste valikuvõimaluste kohta.

[3] Euroopa sotsiaalõiguste teemalise arutelu käivitamine, COM(2016) 127.

ELi meetmetest üksi ei piisa. Edu saavutamiseks peavad tegevusse pühenduma ja oma kogemusi jagama paljud osalised: riikide valitsused, piirkonnad, kohalikud omavalitsused, ettevõtjad ja tööandjad, töötajad ja kodanikuühiskond ning inimesed ise, püüdes oma võimeid parimal viisil ära kasutada. Eriti suur osa on sotsiaalpartneritel selle tagamisel, et tegevuskava arendatakse ja rakendatakse edukalt ning et see peab sammu meie tööturu ja ühiskonna kiirelt muutuvate vajadustega.

***

## 2. TÕSTAME LATTI: TEGEVUSPRIORITEEDID

### 2.1. PARANDADA OSKUSTE KUJUNDAMISE KVALITEETI JA MUUTA SEE ASJAKOHASEMAKS

Et kõiki oma võimeid nii tööl kui ka ühiskonnas ära kasutada, on inimestel vaja suurt hulka oskusi.
ELi tasandil on poliitika keskendamine haridustasemele andnud märkimisväärseid tulemusi. Aastal 2014 sai kõrghariduse 10 miljonit inimest rohkem kui 2010. aastal ja koolist välja langenud noorte arv oli võrreldes 6 miljoniga 2010. aastal vähenenud 4,5 miljonini. Need on olulised edusammud strateegia „Euroopa 2020" eesmärkide täitmisel.

Järjest rohkem tõendeid osutab aga sellele, et üksnes haridustaseme tõstmisele suunatud poliitikast ei piisa. Nüüdseks on fookusesse seatud õpitu kvaliteet ja asjakohasus. Paljud noored lahkuvad haridus- ja koolitussüsteemist ilma piisava ettevalmistuseta tööturule asumiseks ning ilma oma ettevõtte rajamiseks vajaliku oskustepagasi või mõtteviisita.

Oskuste omandamine nii formaalse kui ka informaalse õppe teel kestab kogu elu ja algab juba väga noores eas. Kvaliteetse alushariduse hea pikaajaline mõju on oluline ja hästi dokumenteeritud: alusharidus loob vundamendi edasisele õpivõimele ja -motivatsioonile.

Peale õigete kutsealapõhiste oskuste nõuavad tööandjad üha rohkem ka ülekantavaid oskusi, nagu meeskonnatöö oskus, loov mõtlemine ja probleemide lahendamise võime. Sellised oskused on vajalikud ka neile, kes plaanivad rajada oma ettevõtte. Ometi on neile oskustele pandud õppekavades tavaliselt liiga vähe rõhku ja paljudes liikmesriikides hinnatakse neid haruharva ametlikult. Valdkondadevaheliste oskustega inimesed ehk inimesed, kes suudavad töötada eri valdkondades, on tööandjate hulgas järjest suuremas hinnas, kuid neid on tööturul vähe.

#### Aluspõhja tugevdamine: põhioskused

Euroopa seisab silmitsi probleemidega põhioskuste vallas. Et head tööd saada ja ühiskonnas täiel määral osaleda, on tarvis minimaalseid põhioskusi, sh arvutus- ja kirjaoskus ning baastaseme digioskused. Need on ka edasise õppe ja kutsealase edenemise alustalad. Umbes veerandil Euroopa täiskasvanutest on raskusi lugemise ja kirjutamisega ning neil on puudulikud arvutus- ja digioskused. ELis ei ole rohkem kui 65 miljonil inimesel keskharidusele vastavat kvalifikatsiooni. See määr erineb ELi riikide kaupa suuresti ja küündib mõnes riigis 50 %-ni.

Kuna enamiku ametite jaoks on üha enam vaja komplekssseid oskusi, on madala kvalifikatsiooniga inimeste töövõimalused väiksemad. Neil on ka suurem oht asuda

ebakindlale töökohale ja nad võivad kõrgema kvalifikatsiooniga töötajatest kaks korda suurema tõenäosusega jääda pikaajaliselt töötuks. Ebapiisavate oskustega isikud on sageli ka haavatavad tarbijad, eriti järjest keerukamatel turgudel.

1. *Et parandada Euroopas väheste oskustega täiskasvanute töövõimalusi, peaksid liikmesriigid kasutusele võtma oskuste täiendamise võimalused oskuste garantii abil, mis töötatakse välja koostöös sotsiaalpartneritega, haridus- ja koolitusteenuse osutajatega, aga ka kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja riiklike ametiasutustega. Oskusi peaksid saama täiendada nii töötavad kui ka töötud isikud. Väheste oskustega täiskasvanutel tuleks aidata parandada kirja-, arvutamis- ja digioskusi ning võimaluse korral arendada suuremal hulgal oskusi, mis võimaldavad neil saada keskharidusele vastava või sellega võrdväärse kvalifikatsiooni.*

   *Komisjon teeb ettepaneku luua **oskuste garantii** (vt dokument COM(2016) 382), mis hõlmab järgmist:*

   - ✓ *oskuste hindamine, mis võimaldab madala kvalifikatsiooniga täiskasvanutel välja selgitada oma olemasolevad oskused ja nende täiendamise vajaduse;*
   - ✓ *isikute ja kohalike tööturgude erivajadustele vastavad õppevõimalused;*
   - ✓ *oskuste valideerimise ja tunnustamise võimalused.*

**Vastupanuvõime suurendamine: võtmepädevused ning paremad ja komplekssemad oskused**

Formaalharidus ja -koolitus peaksid andma kõigile suure hulga oskusi, mis avavad uksed eneseteostusele ja isiksuse arengule, sotsiaalsele kaasatusele, kodanikuaktiivsusele ja töövõimalustele. Need oskused on kirja- ja arvutamisoskus, teadusalased teadmised ja võõrkeeled, aga ka valdkonnaülesed oskused ja võtmepädevused, nagu digipädevus, ettevõtlikkus, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamise võime või õppima õppimine ja finantskirjaoskus.

Nende oskuste varajane omandamine annab aluse paremate, komplekssemate oskuste arendamiseks, mida on vaja loovuse ja innovatsiooni edendamiseks. Need oskused, mida tuleb tugevdada kogu elu jooksul, võimaldavad inimestel hästi hakkama saada kiirelt muutuvas töökeskkonnas ja ühiskonnas ning toime tulla keerukates ja ebakindlates olukordades.

Mõned neist pädevustest on juba leidnud haridussüsteemides oma kindla koha, kuid see ei ole sugugi nii selliste võtmepädevustega nagu ettevõtlikkus ja kodanikuks olemine ega valdkonnaüleste oskustega. Mõnes liikmesriigis on küll astutud samme nende pädevuste lisamiseks õppekavadesse, kuid seda ei ole alati tehtud järjepidevalt. Et edendada ühist arusaama kahest eelnimetatud pädevusest, koostas komisjon digipädevuse võrdlusraamistiku [4] (kasutusel 13 liikmesriigis) ja ettevõtlikkuse võrdlusraamistiku [5] (äsja avaldatud).

Komisjon teeb huvirühmadega täiendavat koostööd nende pädevuste hindamise ja valideerimise vahendite väljatöötamiseks. Sellised vahendid võimaldavad avaliku ja erasektori asutustel parandada noortele, tööotsijatele ja muudele isikutele mõeldud nõustamis-, koolitus- ja juhendamisteenuseid. Komisjon toetab ühtlasi ka ELi riike,

[4] https://ec.europa.eu/jrc/digcomp/

[5] https://ec.europa.eu/jrc/entrecomp

piirkondi ning haridus- ja koolitusasutusi nende töös abistada noori sotsiaalse või muu ettevõtte rajamist võimaldavate ettevõtluspädevuste omandamisel. Selleks pakuvad juba praegu finantstoetust ELi programmid (Erasmus+, COSME) ja Euroopa Sotsiaalfond.

2. *Et aidata rohkematel inimestel omandada põhioskusi, on komisjonil kavas alustada 2017. aastal* ***võtmepädevuste raamistiku***[6] *läbivaatamist. Eesmärk on luua ühine arusaam võtmepädevustest ning soodustada nende lisamist hariduse ja koolituse õppekavadesse. Läbivaatamine toetab ka nende oskuste paremat arendamist ja hindamist. Erilist tähelepanu pööratakse ettevõtlus- ja innovatsioonivaimu edendamisele, soodustades muu hulgas praktiliste ettevõtluskogemuste omandamist.*

**Kutseharidus ja -õpe kui esimene valik**

Kutseharidust ja -õpet hinnatakse seepärast, et see edendab töökohal nõutavaid ja valdkonnaüleseid oskusi, hõlbustab töökoha saamist ning säilitab ja ajakohastab tööjõu oskusi vastavalt valdkondlikele, piirkondlikele ja kohapealsetele vajadustele. Ehkki igal aastal osaleb kutsehariduses ja -õppes üle 13 miljoni inimese, näitavad mitme liikmesriigi prognoosid, et tulevikus jääb kutsehariduse ja -õppe kvalifikatsioonidega inimestest puudu.

Paljude noorte ja nende vanemate jaoks on kutseharidus ja -õpe teisejärguline valik. Tööandjate ning haridus- ja koolitusteenuse osutajate vaheline koordineerimine on kohati raske. Kutseharidus ja -õpe tuleb muuta köitvamaks kvaliteetse sisu ja paindliku korralduse kaudu, mis võimaldab edasiõpet kõrgema taseme kutseõppes või akadeemilises õppes. Samuti tuleb luua tugevamad seosed töömaailmaga.

Kõrgemal tasemel kutseharidust ja -õpet pakutakse järjest laialdasemalt ning seda hindavad nii õppijad kui ka tööandjad tööturul vajalike oskuste õpetamise pärast. Sellist arengusuunda tuleb veelgi soodustada ning seda tuleb asjakohaselt arvesse võtta kvalifikatsiooniraamistikes ja -süsteemides.

Ettevõtjad ja sotsiaalpartnerid peaksid osalema kutsehariduse ja -õppe kujundamises ja pakkumises kõigil tasanditel, nagu õpipoisiõppe duaalse süsteemi puhul. Kutseharidus ja -õpe peaks hõlmama ulatuslikku tööpõhist mõõdet, mis on võimaluse korral ühendatud ka rahvusvahelise kogemusega.

[6] Soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (ELT, 2006/962/EÜ).

3. *Komisjon toetab koos liikmesriikidega, sotsiaalpartneritega ning haridus- ja koolitusteenuse osutajatega Riia järelduste rakendamist kvaliteetsete ja tööturu jaoks vajalike kutseoskuste ja -kvalifikatsioonide nimel, tehes järgmist:*
   - ✓ *toetatakse õppijate võimalusi saada õpingute raames õppekogemusi töökohal;*
   - ✓ *suurendatakse kutsehariduses ja -õppes osalejate võimalusi kombineerida eri viisidel saadud õpikogemusi, kasutades selleks ära kutsehariduse ja -õppe jaoks olemas olevaid kvaliteedi tagamise vahendeid[7] ja arvestuspunktisüsteeme[8] ning järgides Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku käsitleva soovituse läbivaadatud versiooni;*
   - ✓ *toetatakse kõrgemal tasemel kutsehariduse ja -õppe võimaluste arendamist ja nähtavamaks muutmist haridus- või koolitusteenuse osutajate, teadusasutuste ja ettevõtjate vaheliste partnerlussuhete kaudu, kusjuures erilist rõhku pannakse konkreetsete sektorite vajadustele kõrgema taseme oskuste järele;*
   - ✓ *parandatakse kutsehariduse ja -õppe tööturuväljundeid käsitlevate andmete kättesaadavust;*
   - ✓ *uuritakse võimalusi, kuidas täiustada kutseharidus- ja -õppesektori praegust juhtimist ELi tasandil, sh kaaludes kutseõppe nõuandekomitee ühesemat koordineerivat rolli;*
   - ✓ *2016. aastal korraldatakse **esimene kutseoskuste nädal (VET Skills Week)** ning suurendatakse koostööd organisatsiooniga WorldSkills, et tutvustada kutseõpet kui esimest valikut.*

**Ühenduse tagamine: põhirõhk digioskustel**

Majanduse kiire digitaalne ümberkujundamine tähendab seda, et peaaegu kõigi ametite jaoks, aga ka osalemiseks ühiskonnaelus üldisemalt, on vaja teatavaid digioskusi. Jagamismajandus muudab ärimudeleid, loob võimalusi ja uusi töösaamisviise, kuid nõuab ka erinevaid oskusi ja toob kaasa selliseid probleeme nagu juurdepääs oskuste täiendamise võimalustele. Nii tehastes kui ka kontorites asendatakse rutiinne töö robotite ja tehisintellekti kasutusega. Teenuste, sh e-teenuste kättesaadavus on muutumas ning nõuab seda, et nende kasutajatel, osutajatel ja avaliku halduse asutuste töötajatel on piisavad digioskused. Näiteks muudab e-tervis tervishoiuteenustele juurdepääsu ja nende saamise viise.

Nõudlus digitehnoloogia spetsialistide järele on viimasel kümnendil suurenenud 4 % aastas. Ometi on Euroopas digioskustest puudu kõigil tasanditel. Vaatamata jätkuvale jõudsale tööhõivekasvule oodatakse 2020. aastaks vabade IKT-töökohtade peaaegu kahekordistumist 756 000ni. Lisaks puuduvad peaaegu pooltel ELi elanikest baastaseme digioskused ja umbes 20 %-l pole mingeid digioskusi. Liikmesriigid, ettevõtjad ja üksikisikud peavad selles olukorras tegutsema ning investeerima rohkem digioskuste (sh kodeerimine/informaatika) kujundamisse kõigis haridus- ja koolitusaspektides.

Euroopa vajab diginutikaid inimesi, kes ei ole mitte üksnes suutelised digitehnoloogiat kasutama, vaid ka selle kasutamisel uuendusi tegema ja selleks eeskuju andma. Selleta ei saada Euroopat digitaalsel ümberkujundamisel edu. Uute oskuste omandamine on tehnoloogia arenguga sammu pidamiseks hädavajalik ja ettevõtjad võtavad juba nüüd kasutusele uuenduslikke koolitusmeetodeid. Selliseid oskusi saavad aidata arendada ja

[7] Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistik kutsehariduse ja -õppe valdkonnas (1), ELT C 155, 2009, lk 1.

[8] Euroopa kutsehariduse ja -õppe arvestuspunktide ülekande süsteem (ECVET), ELT C 155, 2009, lk 2.

üle kanda teadus- ja innovatsioonikeskused, tegutsedes investeeringute, aga ka ettevõtluse ja töökohtade loomise algatajatena.

4. *Komisjon loob algatuse **„Digioskuste ja töökohtade koalitsioon“**, et luua suur digioskuste pagas ning tagada, et Euroopa kodanikel ja eeskätt töötajatel on piisavad digioskused.*

   *Kasutades ära digivaldkonna töökohtade edendamise suure koalitsiooni ja ELi e-oskuste strateegia rakendamisel saadud häid tulemusi ning kooskõlas programmi HK 2020 alusel toimuva tööga kutsutakse liikmesriike üles **koostama 2017. aasta keskpaigaks põhjaliku riikliku digioskuste strateegia, lähtudes 2016. aasta lõpuks seatud eesmärkidest**. See hõlmab järgmist:*

   - ✓ *riigisiseste digioskuskoalitsioonide loomine, et nende kaudu ühendada avaliku sektori asutuste, ettevõtjate, haridus- ja koolitusvaldkonna ning tööturu esindajad;*
   - ✓ *konkreetsete meetmete väljatöötamine, et kaasata digioskused ja -pädevused kõigisse haridus- ja koolitustasemetesse, toetada õpetajaid ja koolitajaid ning soodustada ettevõtjate ja muude organisatsioonide aktiivset osalemist.*

   *Komisjon ühendab liikmesriigid ja huvirühmad, sh sotsiaalpartnerid, et kohustutaks meetmeid võtma ning selgitataks välja ja jagataks parimaid tavasid, nii et neid saaks hõlpsamalt korrata ja nende kasutust laiendada. Ta parandab kasutada olevaid ELi fonde (Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid, noorte tööhõive algatus, Erasmus+) käsitleva teabe levitamist ja uurib rahastamisvõimalusi, nt vautšerisüsteemi kasutamist.*

   Komisjon jälgib edusamme iga-aastase Euroopa digitaalarengu aruande[9] raames.

### 2.2. OSKUSTE JA KVALIFIKATSIOONIDE MUUTMINE NÄHTAVAMAKS JA VÕRRELDAVAMAKS

Kvalifikatsioonid annavad tööandjatele teavet selle kohta, mida inimesed teavad ja teha oskavad, kuid kajastavad harva väljaspool formaalõppeasutusi saadud oskusi, mis võivad seetõttu jääda alahinnatud. Selliste oskuste kindlakstegemine ja valideerimine on eriti tähtis nende jaoks, kellel on madalam kvalifikatsioon, kes on töötud, keda ähvardab töötuks jäämine või kes peavad vahetama ametit, aga ka rändajate jaoks. See aitab inimestel oma kogemusi ja andeid paremini esile tuua ja kasutada, selgitada välja edasisi koolitusvajadusi ning kasutada ära ümberkvalifitseerumise võimalusi.

ELi haridus- ja koolitussüsteemide erinevuste tõttu on tööandjatel raske hinnata mõnes muus riigis välja antud kvalifikatsiooniga inimeste teadmisi ja oskusi.

Piiriülene liikuvus võib aidata tööturgudel hästi toimida ja loob inimestele uusi võimalusi. Ent vähene arusaam nende kvalifikatsioonidest ja nende vähene tunnustamine tähendab, et ELi ja selle väliste riikide töötajatel, kes kolivad välismaale, on tihtipeale keerulisem tööd leida kui vastuvõtvas riigis samaväärse kvalifikatsiooni omandanutel või neile makstakse vähem kui kohapealsetele.

[9] Euroopa digitaalarengu 2016. aasta aruanne; komisjoni talituste töödokument (2016) 187.

**Läbipaistvamad ja võrreldavamad kvalifikatsioonid**

ELi tasandil hõlbustab direktiiv 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide vastastikust tunnustamist ja pääsu reguleeritud kutsealadele. Jaanuaris 2016 loodi selle direktiivi alusel esimene ELi-ülene kutsekvalifikatsioonide tunnustamise elektrooniline menetlus (Euroopa kutsekaart),[10] mis hõlmab viit kutseala. Loodud on ka pidevõppe Euroopa kvalifikatsiooniraamistik, et oleks lihtsam aru saada ja võrrelda, mida kvalifikatsiooni omandamise ajal on õpitud (nn õpiväljundid).

Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga kannustati eri riigisiseste haridussektorite osalejaid koos välja töötama sidusad riiklikud kvalifikatsiooniraamistikud, mis põhinevad õpiväljunditel. Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku rakendamisel on aga vaja uut hoogu, et see ka tegelikult inimeste ja organisatsioonideni jõuaks ning oleks aluseks igapäevaste õppevõimalustele juurdepääsu käsitlevate või töölevärbamisotsuste tegemisel, hõlmates seejuures ka eri õppimisviiside arvessevõtmist.

Mitu ELi-välist riiki on näidanud üles huvi Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku vastu, et võimaldada neis antavate kvalifikatsioonide võrdlemist ELis omandatavaga. See aitaks mujalt ELi meelitada kõrge kvalifikatsiooniga teadustöötajaid ja spetsialiste, et tagada meie majanduse jaoks vajalikud oskused, ning teha teistpidi ka lihtsamaks ELi teadustöötajate ja spetsialistide tööleasumist väljapoole ELi. See vastab ka eesmärgile luua arukam ja hästi hallatud seadusliku rände poliitika[11]. Siinkohal on eriti oluline sinise kaardi direktiivi[12] läbivaatamine. Läbivaadatud Euroopa kvalifikatsiooniraamistik parandaks arusaama välismaal omandatud kvalifikatsioonidest ning hõlbustaks rändajate (nii äsja saabunute kui ka ELis juba viibijate) lõimimist ELi tööturule.

5. *Et kvalifikatsioonidest ja nendega seotud oskustest oleks lihtsam aru saada ja neid saaks ELi tööturul paremini kasutada, teeb komisjon ettepaneku vaadata läbi* ***Euroopa kvalifikatsiooniraamistik*** [13]*(vt dokument COM(2016) 383). Läbivaatamine hõlmab järgmisi meetmeid:*
   - ✓ *toetatakse riiklike kvalifikatsioonisüsteemide korrapärast ajakohastamist;*
   - ✓ *tagatakse, et Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kohase tasemega kvalifikatsioonide puhul järgitakse ühiseid kvaliteedi tagamise põhimõtteid[14];*
   - ✓ *tagatakse, et arvestuspunktidele tuginevate Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kohase tasemega kvalifikatsioonide puhul järgitakse ühiseid arvestuspunktisüsteemide põhimõtteid;*
   - ✓ *kannustatakse sotsiaalpartnereid, avalikke tööturuasutusi, haridusteenuse osutajaid ja avaliku sektori asutusi kasutama Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku, et toetada kvalifikatsioonide läbipaistvust ja võrreldavust;*
   - ✓ *edendatakse kvalifikatsioonide võrreldavust Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga hõlmatud riikide ning muude, eeskätt*

[10] Komisjoni 24. juuni 2015. aasta rakendusmäärus (EL) 2015/983 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/36/EÜ kohase Euroopa kutsekaardi väljastamise menetluse ja hoiatusmehhanismi kohaldamise kohta, ELT L 159, 25.6.2015.

[11] Euroopa rände tegevuskava, COM(2015) 240, *ning* teatis „Ühise varjupaigasüsteemi reformimine ja seaduslike võimaluste parandamine Euroopasse jõudmiseks“, COM(2016) 197.

[12] Ettepanek direktiivi kohta, milles käsitletakse tingimust, mille alusel võivad kolmandate riikide kodanikud kõrget kvalifikatsiooni nõudval töökohal töötamiseks riiki siseneda ja seal elada, COM(2016) 378.

[13] Soovitus Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku loomise kohta elukestva õppe valdkonnas, ELT C 111, 2008, lk 1.

[14] Euroopa tasandil hariduse kvaliteedi tagamise põhimõtete üle toimub arutelu HK 2020 kontekstis.

*naaberriikide ja muude kõrgel tasemel kvalifikatsiooniraamistikega riikide vahel kooskõlas ELi rahvusvaheliste lepingutega.*

**Rändajate oskuste ja kvalifikatsioonide varajane väljaselgitamine**

Võrreldes ELi kodanikega on vähesematel ELis elavatel kolmandate riikide kodanikel keskharidus või isegi põhihariduse ülemine aste. ELi-väliste riikide kodanikest umbes 25 % on kõrge kvalifikatsiooniga. Samas on neist kõrge kvalifikatsiooniga kodanikest ligikaudu kaks kolmandikku tööturult eemale jäänud, töötud või oma töökoha jaoks ülekvalifitseeritud. Lisaks võivad osad ELis juba elavatest rändajatest, aga ka äsjasaabunud (sh varjupaigataotlejad) osata vastuvõtva riigi keelt väga vähe.

Mõista äsjasaabunud rändajate oskusi, kvalifikatsioone ja tööalaseid kogemusi valmistab paljudes ELi riikides raskusi. Europassi,[15] Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku ja vastastikuse õppe kaudu loodud vahendid ning liikmesriikide ja pädevate asutuste vaheline kogemuste vahetamine võib hõlbustada kutsekirjelduste koostamist ja rändajate lõimimist. Rändajate oskuste varajane väljaselgitamine võib aidata kindlaks määrata esimesed sammud, mis on vajalikud rändajate lõimimiseks vastuvõtva riigi ühiskonda ja tööturule. See võib hõlmata nende suunamist sobivale koolitusele (sh keele- või ettevõtlusõpe või Euroopa Õpipoisiõppe Liidu kaudu pakutavad õpipoisiõppevõimalused) või tööturuasutustesse.

6. *Kolmandate riikide kodanike kiiremaks lõimimiseks on komisjonil kavas*
   - ✓ *luua algatus „**Kolmandate riikide kodanike kutsekirjelduse koostamise vahend**“. See vahend aitab vastuvõtvate riikide teenistustel välja selgitada ja dokumenteerida äsjasaabunud kolmandate riikide kodanike oskused, kvalifikatsioonid ja kogemused;*
   - ✓ *teha riiklike ametiasutustega koostööd rändajate, sh varjupaigataotlejate oskuste ja kvalifikatsioonide tunnustamise toetamiseks, toetada vastuvõtukohtade töötajate koolitamist tunnustamismenetluste kiirendamiseks ning edendada oskuste ja kvalifikatsioonide mõistmise ja tunnustamisega seotud teabe ja parimate tavade jagamist;*
   - ✓ *teha äsja saabunud rändajatele, sh varjupaigataotlejatele kättesaadavaks internetipõhine keeleõpe Erasmus+ veebipõhise keeletoe Online Linguistic Support abil (varjupaigataotlejatele tehakse kolme aasta jooksul kättesaadavaks 100 000 internetipõhiste keelekursuste litsentsi)[16].*

## 2.3. TÕHUSAM OSKUSTE PROGNOOSIMINE JA DOKUMENTEERIMINE NING TEADLIKUMAD ERIALAVALIKUD

Poliitikakujundajad ja haridusteenuse osutajad vajavad kindlaid tõendeid tulevikus vaja minevate oskuste kohta, et teha õigeid otsuseid poliitikasuundade ja reformide, õppekavade ja investeeringute kohta. Kuid tööturu kiire muutumine raskendab usaldusväärse teabe jagamist. Puudub ka universaallahendus: kohalike ja piirkondlike tööturgude vajadused oskuste järele kujunevad vastavalt üleilmsetele suundumustele ja

[15] Kvalifikatsioonide ja pädevuste läbipaistvuse ühtne ühenduse raamistik (Europass); ELT, 2241/2004/EÜ.

[16] Kõik kolmandate riikide kodanike lõimimist hõlbustavad meetmed on esitatud kolmandate riikide kodanike lõimimise tegevuskavas: COM(2016) 377.

tulemuseks on eri piirkondades ja/või majandussektorites enim vajatavate kutsealapõhiste oskuste erinevus.

**Parem teave paremate valikute tegemiseks**

Tööd otsides või otsustades, mida ja kus õppida, peab inimestel olema võimalik kasutada oskusvajadusi käsitlevaid andmeid ja nad peavad suutma neist aru saada. Samuti on neil vaja asjakohaseid vahendeid, et oma oskusi (ise) hinnata ning oskusi ja kvalifikatsioone edukalt esitada. Samamoodi oleks tööandjate ja organisatsioonide huvides tõhusamalt ja tulemuslikumalt välja selgitada ja tööle võtta õigete oskustega inimesi.

Oskuste prognoosimise tõhusus on ELi liikmesriikides erinev. Mõnes liikmesriigis tegelevad sotsiaalpartnerid, valitsus ja haridusteenuse osutajad omavahelistes partnerlussuhetes juba tõhusalt oskusvajaduste väljaselgitamisega ja õppekavade sellekohase muutmisega. Teistes aga ei ole partnerlussuhted veel normiks kujunenud.

Koostöö on tulemuslikum, kui arvesse võetakse piirkonna ja kohaliku tasandi tugevaid külgi ja eripära. Parem kohaliku tasandi koostöö ühelt poolt haridus- ja koolitusvaldkonna ning teiselt poolt tööturu vahel ning sihtotstarbelised investeeringud võivad samuti aidata vähendada ajude äravoolu ning aidata kujundada, säilitada ja kohale meelitada konkreetsetes piirkondades ja majandusharudes vajatavaid talente.

7. *Et aidata inimestel teha teadlikke karjääri- ja õppimisvalikuid, teeb komisjon ettepaneku **vaadata läbi Europassi raamistik**,[17] et luua arusaadav ja takistusteta toimiv veebiteenuste platvorm. Sellega tagatakse veebipõhised vahendid oskuste ja kvalifikatsioonide dokumenteerimiseks ja sellekohase teabe jagamiseks ning tasuta enesehindamisvahendid.*

   *Vajatavaid oskusi ja suundumusi käsitlevaid andmeid täiustatakse ämblikotsingu (web crawling) ja suurandmete analüüsi abil ning eri sektorite andmetega, kogudes niiviisi kokku tõese reaalajas teabe olemasolevasse teenusesse „ELi oskuste ülevaade“, mis on ühtse Europassi üks osa.*

8. *Komisjon analüüsib täpsemalt **ajude äravooluga** seonduvat ja soodustab kõnealuse probleemi tõhusa lahendamise parimate tavade jagamist.*

**Oskuste prognoosimine ja tihedam koostöö majandussektorite vahel**

Praegused ja tulevased oskusvajadused erinevad majandussektorite kaupa. Uute sektorite esilekerkimise või märkimisväärse muutumise peamine, kuid mitte ainus põhjus on tehnoloogia areng. Tänu innovatsioonist tulenevale üleminekule vähese $CO_2$-heitega majandusele ja ringmajandusele ning põhilistele progressi võimaldavatele tehnoloogialahendustele, nt nanotehnoloogia, tehisintellekt ja robootika, kujundatakse ümber üha rohkem majandusharusid. Konkurentsivõime ja innovatsiooni seisukohast on põhiküsimuseks õigete oskuste olemasolu õigel ajal. Tipptasemel oskuste olemasolu on äärmiselt oluline ka investeerimisotsuste tegemisel. Pidades silmas tehnoloogia muutumise tempot, on tööstussektori, eelkõige VKEde, põhiülesanne paremini prognoosida ja hallata oskusvajaduste muutumist.

Käivitatud on mitmeid sektoripõhiseid ja piirkondlikke oskuste täiustamise algatusi, kuhu on kaasatud avaliku ja erasektori asutused ja organisatsioonid. Ent tihtipeale on sellised projektid killustunud ning nende mõju haridus- ja koolitussüsteemile väike. Seetõttu on hädavajalik kaasata lahenduste väljatöötamisse ja ellurakendamisse tööstussektor, sh

[17] Kvalifikatsioonide ja pädevuste läbipaistvuse ühtne ühenduse raamistik (Europass); ELT, 2241/2004/EÜ.

sotsiaalpartnerid. Ja seepärast on vaja strateegiat, mis käsitleb täpselt kindlaksmääratud turge ja sektoripõhiseid oskusvajadusi.

Selleks et saavutada kestev tegelikult mõjuv tulemus, võib sektoripõhiste oskuste alase koostöö kasulikult ühendada asjaomaste majandusharude kasvu strateegiaga ning toetada seda poliitiliste kohustustega ja huvirühmade kaasamisega ELi, riikide ja piirkondade tasandil.

9. *Selleks et tõhustada oskuste prognoosimist ja kõrvaldada oskuste nappus majandussektorites, käivitab komisjon **oskustealase valdkondliku koostöö kava**. See aitab koondada põhiosalised ja nende tegevust koordineerida, soodustada erasektori investeeringuid ning strateegilisemalt kasutada asjakohaseid ELi ja riikide rahastamiskavasid.*

   *Valdkondlikud tööstus- ja teenindussektori oksustealased partnerlussuhted luuakse ELi tasandil ja seejärel kantakse need üle riigi (või vajaduse korral piirkonna) tasandile, et:*

   - ✓ *määrata kindlaks järgmise 5–10 aasta valdkondlikud strateegiad ning selgitada nende alusel välja oskusvajadused ja töötada välja konkreetsed lahendused, nt luua ühiselt paremaid kutseharidus- ja -õppevõimalusi ning edendada partnerlussuhteid ettevõtlussektori, haridusasutuste ja teadusasutuste vahel;*
   - ✓ *vajaduse korral toetada kokkuleppeid sektorispetsiifiliste kvalifikatsioonide ja sertifikaatide vastastikuse tunnustamise kohta.*

   *Kõnealust kava toetatakse olemasolevate ELi vahenditega[18] ning algselt on kavas rakendada seda vajaduspõhiselt kuues majandusharus, kus ettevalmistustöödega tehakse algust 2016. aastal: **autotööstuses, meretehnoloogias, kosmoseuuringutes, kaitsetööstuses, tekstiilitööstuses ja turismivaldkonnas**. 2017. aastal algaval teisel rakendusetapil hinnatakse järgmisi valdkondi (ehitus, terasetööstus, tervishoid, keskkonnasäästlikud tehnoloogialahendused ja taastuvenergia). Väljavalimisel võetakse arvesse tipptehnoloogiaga sektoreid, et tagada pikaajaline konkurentsivõime, aga ka tavapärasemaid sektoreid, mis peavad toime tulema lühiajaliste ja keskmise kestusega eriprobleemidega.*

**Parem arusaam hariduse omandanute olukorrast**

Kõrgkoolid ning kutseharidus- ja -õppeasutused valmistavad noori ette tööeluks. Seepärast peavad nad mõistma tööturu suundumusi, olema kursis sellega, kui hästi nende vilistlased tööd leiavad, ja kohandama oma õppekavu sellele vastavalt. Õpitava eriala ja õppimiskoha valikul vajavad seda teavet ka õpilased ja nende perekonnad. Samas on õppekava kohandamine pikaajaline keerukas protsess.

Täpsem teave kõrghariduse omandanute ning kutseharidus- ja -õppeasutuse lõpetanute staatuse kohta tööturul või nende edasiõppimise kohta peaks olema lihtsamini kättesaadav ja võrreldav. See peaks põhinema kvaliteedi tagamise näitajatel, haldusandmetel (k.a maksu- ja sotsiaalkindlustusandmed) ning vajaduse korral sotsiaalplatvorme/-meediat kasutavatel küsitlustel.

[18] *Komisjon on pidanud dialoogi konkreetsete sektoritega ning kogunud tõendeid oskuste puudumise kohta ja selle võimaliku mõju kohta tööhõivele, majanduskasvule, innovatsioonile ja konkurentsivõimele. Selle analüüsi alusel ning ELi ja riikide tugevaid poliitilisi ja huvirühmade kohustusi silmas pidades on katseetapiks kindlaks määratud kuus sektorit.*

Mitu liikmesriiki on välja töötanud mehhanismi, mille abil jälgida kolmanda taseme hariduse omandanute edasist tegevust. Kutsehariduse ja -õppe omandanute edasise tegevuse laialdase jälgimise süsteeme ei ole nii hästi arendatud ja siingi võiks liikmesriike toetada teabe täiustamise alal.

10. *Selleks et aidata õpilastel ja haridusteenuse osutajatel hinnata pakutavate õppimisvõimaluste asjakohasust, kavatseb komisjon esimese sammuna 2017. aastal käivitada **kolmanda astme hariduse omandanute edasise tegevuse jälgimise kava**, et aidata liikmesriikidel täiustada teavet selle kohta, kuidas lõpetanutel tööjõuturul läheb.*

## 3. RAKENDATAVAD MEETMED: TEMPO KIIRENDAMINE

Kümme eespool nimetatud põhialgatust on osa ulatuslikust pikaajalisest strateegiast, mille abil tagada, et inimesed omandavad tööturul ja laiemas ühiskonnas toimetulekuks vajalikud oskused.

Muu ELis ja riikides tehtav töö aitab samuti kaasa oskustealase tegevuskava elluviimisele ning avardab inimeste õppimisvõimalusi ja tagab hariduse ja koolituse vastavuse 21. sajandi vajadustele. Erilisi jõupingutusi tuleb teha selleks, et aidata kõrvaldada lõhe haridus- ja koolitussüsteemi ning tööturu vahel. Rohkem tuleb investeerida kutsehariduse ja -õppe ning kõrghariduse ajakohastamisse ja täielikult ära kasutada nende kui piirkonna arengu eestvedaja potentsiaali.

### 3.1. ÕPPIMISVÕIMALUSTE AVARDAMINE

**Rohkem töölõppimist ning ettevõtlus- ja haridussektori partnerlussuhteid**

Töölõppimine, nt õpipoisiaeg, on tõendatud hüppelaud hea töökoha saamiseks ja tööturu vajadustele vastavate oskuste, sh ülekantavate ja mittetehniliste oskuste arendamiseks. Selles on oluline roll sotsiaalpartneritel. Kuid selline õppimisviis peaks olema kättesaadav rohkematele inimestele. Praegu osaleb üksnes neljandik kutsekeskharidusasutuse õpilastest töökohapõhises õppes ning üld- ja kõrghariduse õppekavadesse on töökohapõhine õpe harva kaasatud. Töökohapõhise õppe võimalusi võiks luua ettevõtlus- ja haridussektori selliste partnerlussuhete kaudu, mis hõlmavad kõiki sektoreid ning kõiki haridus- ja õppetasemeid.

Siin on teenäitajaks mõned edukad ettevõtmised, kus tööturu osapooled on kaasatud haridus- ja koolitussüsteemi ning mis aitavad noortel inimestel esimese töökoha leida. Seni on Euroopa Õpipoisiõppe Liidu kaudu kasutanud ettevõttesisese õppe ja töö võimalust 250 000 noort. Euroopa noortepakti kaudu õpetatakse ühele miljonile noorele digioskusi ja nn aruka klassi programm hõlmab 100 000 õpilast. Digivaldkonna töökohtade edendamise suure koalitsiooni raames on ettevõtted ja muud organisatsiooni pakkunud miljoneid täiendavaid koolitusvõimalusi[19].

Kõrghariduses ja kraadiõppes on Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) hea näide sellest, kuidas ettevõtluse ja uurimisasutuste koostöö võib soodustada

[19] http://www.linkedpolicies.eu/pledge.

õppekava edasiarendamist, liikuvusprogrammide väljatöötamist ning juurdepääsu teadus- ja tööstustaristule praktilise koolituse saamiseks tegeliku elu keskkonnas.

Nendest positiivsetest näidetest aga kindlasti ei piisa. Selleks et õppijad puutuksid rohkem kokku tööga, **töötab komisjon välja rea tugiteenuseid, et hõlbustada õpipoisiõppe alaste teadmiste jagamist, võrgustike loomist ja koostööd.** Vastastikuse nõustamise ja parimate tavade jagamise kaudu, seda ka sotsiaalmeedias, toetatakse struktuurireforme.

**Mitme eri sektori, sh kaubandus-, ehitus- ja telekommunikatsioonivaldkonna sotsiaalpartnerid on jõudnud ühisele seisukohale oskuste ja praktikat käsitlevate erialgatuste suhtes. Mitmed ELi sotsiaalpartnerid mitmes eri majandussektoris on andnud Õpipoisiõppe Liidu nimel ühislubaduse tagada rohkem ja paremaid õpipoisiõppe võimalusi. See aspekt on seatud prioriteediks ka Euroopa sotsiaalpartnerite ühises tööprogrammis aastateks 2015–2017. Komisjon abistab sotsiaalpartnereid ühisprojektide tulemuste ellurakendamisel, näiteks õpipoisiõppe kulutõhususe uurimisel ja õpipoisiõppe kvaliteedi võimaliku raamistiku väljatöötamisel**.

## Õppijate paremate liikuvusvõimaluste toetamine

Rohkem õppijaid peaks saama võimaluse omandada õpikogemusi välismaal. Andmete kohaselt leiavad välismaal õppivad või praktiseerivad noored töö palju kiiremini võrreldes nendega, kellel rahvusvaheline kogemus puudub. Nad kohanevad uute olukordadega kiiremini ja suudavad probleeme paremini lahendada. EL võttis hiljuti vastu väljastpoolt ELi pärit üliõpilasi ja teadlasi käsitleva õigusraamistiku,[20] et lihtsustada selliste andekate inimeste kohalemeelitamist ja kohalhoidmist.

Kõrghariduses on üliõpilaste liikuvus pikaajaline traditsioon. Nüüdseks on Erasmuse programmis osalenud üle kolme miljoni üliõpilase. Kutsealgõppes ja sellega seotud õpipoisiõppes osalejatele pakutakse liikuvusvõimalusi programmi Erasmus+ raames. Samas on õppijatele pakutavad liikuvusvõimalused praeguse nõudluse rahuldamiseks selgelt ebapiisavad. Üksnes üksikute riikide haridus-, koolitus- ja noorsookavva on lisatud liikuvusvõimalused.

Õpipoisiõppes osalejatele tuleb samuti kasuks välismaal õppimine ja töötamine. Liikuvustingimuste parandamiseks viib komisjon Euroopa Parlamendi tellimisel ellu katseprojekti, et hinnata õpipoisiõppes osalejatele välismaal võimaldatavate pikemate osalemisperioodide (6–12 kuud) otstarbekust ja kasulikkust.

ELi eelarvevahenditest üksi aga ei piisa. Kui liikmesriigid lisavad mobiilsuse toetamise oma riiklikku programmi, võib see anda suurele hulgale noortele võimaluse omandada kogemusi välismaal.

Oluline on töö- või õppimiskoha kvaliteet. Rahastamine peab olema kooskõlas riigi poliitikaga ning meetmetega, mille kaudu soodustatakse teadmiste omandamist ja väärtustatakse neid teadmisi, samuti tuleb tagada koolituse asjakohasus ja kvaliteet. **2016. aastal võetakse kasutusele kutseharidus- ja -õppealase liikuvuse edetabel, mis annab**

[20] Direktiiv (EL) 2016/801 teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuseprogrammides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta.

**ülevaate kogu ELis rakendatavatest toetusmeetmetest ja aitab välja selgitada valdkonnad, kus tuleks rohkem ära teha.**

### Rohkem töölõpet

Enamik Euroopa järgmise kahe kümnendi tööjõulisest elanikkonnast on juba praegu täiskasvanud. Oskuste ajakohastamiseks ja uute töövõimaluste saamiseks on neil vaja end pidevalt koolitada.

Ent üksnes üks täiskasvanu kümnest osaleb organiseeritud õppetegevuses ning enamasti on tegemist kõrgema oskustasemega ja suurettevõtete töötajatega. 2010. aasta andmete kohaselt ei pakkunud umbes kolmandik ELi ettevõtetest oma töötajatele mingit koolitust ja üksnes kolmandik töötajatest osales mingil koolitusel. Hiljuti teatas kolmandik töötajatest, et pole täiendanud oma oskusi alates tööle asumisest.

Rohkem saab ära teha töökoha õpikeskkonna edendamisel ja eelkõige VKEdele koolitusvõimaluse andmisel, näiteks lihtsustades võimalust ühitada vahendid ja taristu ühiskoolituse jaoks. Praegu on juba võimalik kasutada Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid haridus- ja koolitustaristu ajakohastamiseks. **Praegu uurib komisjon koos Euroopa Investeerimisfondiga võimalusi, kuidas toetada VKEdele mõeldud soodsa intressimääraga pangalaene oskustepõhise finantsinstrumendiga.**

### Suuremad võimalused valideerida mitteformaalset ja informaalset õpet

Inimestel peaks olema võimalik kasutada oma ametis ja edasiõppimisel kõiki oma oskusi. Üha rohkem õpitakse ja omandatakse oskusi laialdaselt ka väljaspool ametlikku haridus- ja koolitussüsteemi, seda kas töökogemuse kaudu, ettevõttesiseselt, internetis või vabatahtlikuna töötades. Need oskused saab valideerida – neid välja selgitades, dokumenteerides, hinnates ja sertifitseerides ning seejärel võib saada kas osalise või täieliku kvalifikatsiooni.

Paljudes riikides teatakse siiski vähe valideerimisvõimalustest ja seda võimalust ei eriti aktsepteerita. Mõnes riigis on selline valideerimine võimalik üksnes konkreetsete projektide puhul, mõnes teises jällegi on takistavaks asjaoluks halduskulud.

**Selleks et poliitikakujundajad ja valideerimisega tegelikkuses seotud isikud saaksid 2018. aastaks sisse seada siseriikliku valideerimiskorra,**[21] **avaldasid komisjon ja Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (Cedefop) 2016. aasta alguses valideerimissuunised, mida hakatakse korrapäraselt ajakohastama. 2016. aasta lõpus avaldatakse mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimist käsitlev ajakohastatud Euroopa andmekogu, mis annab ülevaate Euroopa sellekohasest olukorrast ja jagab heade tavade näiteid**.

## 3.2. AJAKOHASTAMISEKS TEHTAVAD JÕUPINGUTUSED

### Õpetajate ja koolitajate toetamine

Igas vanuses õppijad vajavad eluks ja edasiseks tööks vajalike laialdaste oskuste ja seisukohtade väljaarendamiseks heal tasemel õpetajaid. Õppijate haridus- ja

[21] Mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimine; ELT C 398, 20.12.2012, lk 1.

õppesaavutused sõltuvad põhiliselt isikuomadustest ja perekonna taustast. Samas on haridusasutustes just õpetajad ja koolitajad need, kes õppija edukust kõige rohkem mõjutavad. Nemad suudavad õppijaid inspireerida ja aidata saavutada paremaid ja vajalikumaid oskusi. Samuti on neil keskne roll uute õpetamis- ja õppemeetodite rakendamisel, loovuse ja uuendusmeelsuse soodustamisel, eelarvamuste kõrvaldamisel ja kõikide eripalgeliste õppijate parimate omaduste esiletoomisel.

Paljudes riikides on häiresignaaliks õpetajate vanus. Kui nemad pensionile lähevad, suureneb oht, et kogemused kaovad ja tekib õpetajate nappus. Kogenud õpetajate uue põlvkonna kasvatamiseks on vaja uuendusmeelset töölevõtusüsteemi, töötajatele meelepäraseid töötingimusi ja töötajate hoidmise poliitikat. Pidev ja kogu ELis üha esmatähtsam teema on ka õpetajate, sh oma erialal pikka aega töötanud õpetajate pädevuse suurendamine.

**Komisjon toetab liikmesriikide ja huvirühmade vahel sellekohaste parimate tavade jagamist koostöö ja liikuvusvõimaluste edendamise kaudu. Erilist tähelepanu pööratakse pedagoogika uuenduslikkusele – siia alla kuuluvad paindlike õppekavade toetamine, interdistsiplinaarsuse ja eri institutsioonide koostöö edendamine ning erialase täiendamise toetamine – eesmärgiga soodustada uuenduslikke õpetamistavasid, sh digivahendite kasutamist õppetöös ja ettevõtlusele suunatud mõtteviisi stimuleerimist.**

### Kõrghariduse ajakohastamine

2025. aastaks vajatakse peaaegu pooltel ELis pakutavatel töökohtadel kõrgkvalifikatsiooni, mis tavaliselt saadakse akadeemilise kõrghariduse või kolmanda astme hariduse omandamisega. Nende programmide raames omandatud oskusi peetakse üldjuhul tootlikkuse ja innovatsiooni aluseks. Selliste programmide lõpetanutel on paremad võimalused leida tööd ja saada suuremat sissetulekut kui üksnes keskharidusega inimestel.

Euroopa kõrgharidussüsteemide ajakohastamise tegevuskava[22] teemal hiljuti korraldatud avaliku konsultatsiooni tulemustest selgub, et üle kahe kolmandiku üliõpilastest ja hiljuti lõpetanutest tajub ebakõla lõpetajate pädevuse ning majanduse vajadustele vastavate teadmiste ja oskuste vahel. Ligikaudu pool haridusteenuse osutajatest on samal arvamusel. Samuti rõhutatakse vajadust selle järele, et kõrgharidusasutused tegutseksid aktiivselt piirkonna ja riigi tasandil mitte üksnes tööturgu kvalifitseeritud inimestega varustades, vaid ka innovatsiooni edendades.

Muud huvirühmade väljatoodud olulised probleemid on tehnoloogia ja üleilmastumise mõju kõrgharidusele ning vajadus täiustada lõpetanute õppimis- ja töövõimalusi, tulevasi üliõpilasi paremini suunata ja soodustada interdistsiplinaarsust.

**Komisjon teeb koostööd huvirühmadega, et avaliku konsultatsiooni tulemustest lähtudes toetada kõrghariduse ajakohastamist. Eelkõige tähendab see, et töötatakse välja kõrghariduses eri distsipliinide raames omandatava pädevuse hindamise raamistik, mis võimaldab võrrelda üliõpilaste ja lõpetanute oskusi.**

***

[22] Majanduskasvu ja tööhõive toetamine – Euroopa kõrgharidussüsteemide ajakohastamise tegevuskava, KOM(2011) 567 (lõplik).

## 4. TEGEVUSKAVA ELLUVIIMINE

Uues oskuste tegevuskavas esitatakse ühised tegevussuunad ELi, liikmesriikide ja kõikide tasandite huvirühmade jaoks. Eesmärk on saavutada ühine arusaam ja võtta ühiselt kohustus teha koostööd oskuste kujundamise kvaliteedi parandamise ja selle asjakohasemaks muutmise küsimuses, et pidada sammu tööturu oskusvajaduste kiire muutumisega, tagada kõigile minimaalsed põhioskused ning muuta kvalifikatsioonid lihtsamini mõistetavaks, lihtsustades töötajate ja õppijate liikuvusvõimalusi ELis.

Tegevuskava edukas väljatöötamises on keskne roll sotsiaalpartneritel, kes tuginevad Euroopa ja riigi tasandi algatustele, kellel on teadmised konkreetse sektori kohta ning kes teevad koostööd nii majandusharusiseselt kui ka -üleselt.

Majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaastal on väga oluline roll haridus-, koolitus- ja oskuspoliitika reformide jälgimises. EL hindab liikmesriikide reformide edusamme riigipõhiste analüüside, vastastikuse õppe soodustamise ja tõendipõhisele poliitikakujundamise kaudu. Reformide paremaks väljatöötamiseks ja elluviimiseks aitavad komisjon ja OECD liikmesriikidel välja töötada siseriikliku oskusstrateegia ja tegevuskava, mis hõlmaks kogu valitsemisala.

Uue oskuste tegevuskava üks põhieesmärkidest on suurendada poliitilist teadlikkust sellest, kui äärmiselt olulised on oskused Euroopa tööhõive ja majanduskasvu seisukohast, ning tegelda selle küsimusega kõige kõrgemal poliitilisel tasandil. Poliitilise tahte säilitamiseks uurib komisjon võimalusi, kuidas anda korrapäraselt aru saavutatud edusammudest. Nende aruannete tulemusi saaks arvesse võtta Euroopa poolaasta raames tehtavates ettevalmistustes ja Euroopa Ülemkogus peetavates poliitilistes aruteludes.

Komisjon alustab ka süvaarutelu liikmesriikidega selle üle, kuidas tegevuskava eesmärkide saavutamiseks kõige paremini ära kasutada olemasolevate rahastamisprogrammide võimalusi. Põhilised vahendid on Euroopa Sotsiaalfond, Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond, Euroopa Merendus- ja Kalandusfond, Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond ning programmid „Horisont 2020“ ja Erasmus+. Selleks et innustada erasektorit investeerima oskuste arendamisse, tuleks täielikult ära kasutada ka Euroopa Keskpanga ja muude finantsorganisatsioonide ja -toodete, k.a Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi võimalusi.

Aastateks 2014–2020 kindlaksmääratud finantsraamistiku vahehindamise käigus uurib komisjon tegevuskava eesmärkide saavutamiseks vaja minna võivaid kohandusi. Ajavahemikku kuni aastani 2020 ja sellele järgnevatki silmas pidades elavdab komisjon arutelu eri rahastamisvahendite teemal, eesmärgiga toetada oskuste arendamist.

Praeguste juhtimisstruktuuride lihtsustamisega toetataks mõne käesolevas tegevuskavas nimetatud algatuse koordineeritumat rakendamist. Esimeseks sammuks on mitmete ELis tegutsevate eksperdirühmade tegevuse kooskõlastamine, ilma et see piiraks reguleeritud kutsealade puhul kehtiva praeguse juhtimissüsteemi kasutamist. Edasised sammud sõltuvad olemasolevate juhtimisstruktuuride hindamisest. Koordineerimine ja ühtsus tagatakse Euroopa haridus- ja koolitusvaldkonna strateegilise raamistikuga „HK 2020”[23] ja selle hiljuti vastu võetud poliitikaprioriteetidega[24]. Samamoodi soodustatakse koostööd ELilt toetust saavate, liikmesriikides Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku, Europassi ja Euroguidance kontaktkeskuste tegevuse koordineerimist, et püüda luua liikmesriikide

[23] Hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegiline raamistik (HK 2020), ELT C 119, 28.5.2009, lk 2.
[24] Haridus- ja koolitusvaldkonna üleeuroopalise koostöö uued prioriteedid, ELT C 417, 15.12.2015, lk 25.

huvirühmade jaoks üks liides mitmete Euroopa oskustealaste algatuste jaoks ja muuta see kasutajatele kättesaadavamaks. Lihtsustamiseks peetakse läbirääkimisi liikmesriikidega.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti, nõukogu, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed ja Regioonide Komiteed üles käesoleva tegevuskava heaks kiitma ja aktiivselt toetama selle rakendamist tihedas koostöös kõikide asjakohaste huvirühmadega. Komisjon kohustub pidama järjepidevat arutelu ja dialoogi oskuste tegevuskava üle väga erinevate huvirühmadega ja üldsusega.

## LISA

## MEETMED JA ESIALGNE AJAKAVA

| MEEDE | | AJAKAVA |
|---|---|---|
| **Parandada oskuste kujundamise kvaliteeti ja muuta see asjakohasemaks** | | |
| Aluspõhja tugevdamine: põhioskused | Komisjoni ettepanek: nõukogu soovitus oskuste garantii kehtestamise kohta (vt dokument COM(2016) 382) | **Juuni 2016** |
| Vastupanuvõime suurendamine: võtmepädevused ning paremad ja komplekssemad oskused | Komisjoni ettepanek vaadata läbi elukestva õppe võtmepädevused, pöörates erilist tähelepanu ettevõtluse edendamisele suunatud mõtteviisile, ja lisatud sellekohased Euroopa viiteraamistikud | **2017. aasta 4. kvartal** |
| Kutseharidus ja -õpe kui esimene valik | Komisjoni ettepanekud, mis toetavad kutsehariduse ja -õppe ajakohastamist, näiteks kutsehariduse ja -õppe valdkonnas kehtiva Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku (EQAVET) ning Euroopa kutsehariduse ja -õppe arvestuspunktide süsteemi (ECVET) võimalik läbivaatamine | **2017. aasta teine kvartal** |
| Ühenduse tagamine: põhirõhk digioskustel | Algatuse „Digioskuste ja töökohtade koalitsioon“ käivitamine | **2016. aasta lõpp** |
| **Muuta oskused ja kvalifikatsioonid nähtavamaks ja võrreldavamaks** | | |
| Läbipaistvamad ja võrreldavamad kvalifikatsioonid | Komisjoni ettepanek vaadata läbi Euroopa kvalifikatsiooniraamistik (vt dokument COM(2016) 383) | **Juuni 2016** |
| Rändajate oskuste ja kvalifikatsioonide varajane väljaselgitamine | Algatuse „Kolmandate riikide kodanike kutsekirjelduse koostamise vahend“ käivitamine | **Juuni 2016** |
| **Tõhusam oskuste prognoosimine ja dokumenteerimine ning teadlikumad erialavalikud** | | |
| Parem oskuste prognoosimine ja teave paremate valikute tegemiseks | Komisjoni ettepanek vaadata läbi Europassi raamistik eesmärgiga pakkuda paremaid teenuseid seoses oskuste ja kvalifikatsioonidega | **2016. aasta kolmas kvartal** |
| Parem oskuste prognoosimine ja teave paremate valikute tegemiseks | Ajude äravoolu tõkestamise parimate tavade edasine analüüs ja jagamine | **2016. aasta lõpp** |
| Oskuste prognoosimise intensiivistamine ja tihedam koostöö | Oskustealase valdkondliku koostöö kava käivitamine | **Juuni 2016** |

| | | |
|---|---|---|
| majandusharude vahel | | |
| Parem arusaam hariduse omandanute olukorrast | Komisjoni ettepanek, milles käsitletakse lõpetanute edasise tegevuse jälgimisega seotud algatust | **2017. aasta teine kvartal** |